

Шляхи вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення владних структур

У статті висвітлюється досвід оперативної та організаційної роботи СІАЗ щодо інформаційно-аналітичного забезпечення владних структур. Розглянуто ряд проблем, які виникають у процесі підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів. Також аналізуються завдання інформаційної аналітики та процес створення основ системи інформаційно-аналітичної діяльності в Україні.

На сучасному етапі переходу від індустріального до інформаційного суспільства у всіх провідних державах світу ступінь використання інформаційного простору та інформаційних технологій стає безпосереднім чинником економічного зростання, соціально-політичної стабільності та розвитку демократичних засад в керуванні державою.

Сьогодення України обумовлюється ринковими відносинами, подальшим розгортанням державотворчих процесів, проведенням соціально-економічних реформ, розширенням міжнародного співробітництва, розвитком демократизації суспільства, що вимагає від держави посилення вимог до рівня інформатизації суспільства та інформаційно-аналітичного забезпечення органів виконавчої влади й місцевого самоврядування.

Особливістю даного періоду насамперед має бути відсутність усталених форм і методів як управління економікою, так і регулювання громадсько-політичним життям. Тут актуальності набуває проблема щодо створення перебігу подій як усередині країни, так і на міжнародній арені, на основі яких будуватимуть свої практичні дії структури виконавчої влади. Повинні визначатися конкретні реальні орієнтири й пріоритети розвитку національного суспільства з урахуванням складних цивілізаційних змін, що відбуваються у світі. Їх розроблення та впровадження в життя потребує якісно нових підходів до інформаційно-аналітичного й наукового забезпечення діяльності влади, концентрації та ефективного використання наявних інтелектуальних сил.

Досвід роботи органів державногорядування, як зарубіжних країн, так і України, свідчить про важливість створення інформаційно-аналітичних служб, які б забезпечували органи влади повною, об'єктивною і актуальною інформацією для компетентного, зваженого підходу до підготовки й прийняття рішень.

Зокрема специфіка інформаційно-аналітичної діяльності в органах влади полягає в тому, що вона є елементом системи й процесу управління. Тому така діяльність має переважно прикладний, а не теоретичний характер, у ній переважають обмеження в часі з підготовки матеріалів, їх повноти, достовірності, обґрунтованості, відповідальності авторів. Тому основна увага приділяється не стільки глибині й оригінальності опрацювання проблем, скільки їх оперативності й ефективності.

Однією зі служб, яка забезпечує інформацією владні структури України, зокрема Кабінет Міністрів України, є Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (СІАЗ).

СІАЗ виконує функції з оперативного реагування на певні зміни в політиці, економіці, соціальній сфері, а також прогнозування таких змін і надання рекомендацій щодо уникнення небажаних ситуацій як для держави в цілому, так і для окремої галузі. Її діяльність, як одного з підрозділів головної бібліотеки України, має ряд переваг, головною з яких є доступ до величезних масивів інформації у фондах бібліотеки, як спеціальної літератури, так і періодичної преси, у тому числі й провідних зарубіжних видань.

Тому, на відміну від подібних інформаційно-аналітичних структур, СІАЗ має відповідний відділ, який займається переглядом періодичної літератури та формує на її основі базу даних (БД), структуровану за окремими регіонами та проблемами. Істотною перевагою таких БД є те, що вони створюються в електронному варіанті, що є дуже зручним для оперативного опрацювання інформації та її подальшого оброблення.

Враховуючи те, що на сьогодні головним джерелом оперативної інформації для співробітників служби є Інтернет, першочерговим елементом роботи СІАЗ є відбір інформації з електронних джерел. Це завдання покладено на відділ електронної обробки інформації, який опрацьовує понад 100 веб-сайтів інформаційних видань та аналітичних проєктів як України, так і близького та далекого зарубіжжя. Тут інформація структурується за відповідними рубриками, що відображають основні напрями громадсько-політичного життя.

Поряд з цим, зважаючи на досить швидкий розвиток Інтернету в Україні, а також прилучення до всесвітньої мережі не лише державних установ, а й численних підприємств та громадських організацій з усіх куточків України, джерельна база СІАЗ постійно зростає. Так, якщо раніше при опрацюванні інформації основна увага зосереджувалася саме на центральних установах та інформаційних виданнях, то тепер є можливість детально опрацьовувати окремі регіони.

Отже, аналітики СІАЗу готують щоденний огляд оперативної інформації «Регіони сьогодні», який передбачає оперативний аналіз щоденної інформації політичного, економічного, соціально-культурного характеру тощо.

Тут джерелами інформації є загальноукраїнські видання, регіональна преса, газети політичних партій, громадських організацій, інтернет-видання. Однак слід зауважити, що акцент у роботі робиться в першу чергу на регіональні видання. Вони детальніше надають інформацію щодо діяльності місцевих органів влади, конкретніше висвітлюють політично-економічні й соціальні процеси конкретного регіону. Крім того, сьогодні більшість друкованих регіональних періодичних видань мають електронні версії, що також надає більших можливостей для оперативного використання інформації з регіонів. Зокрема, активно використовуються офіційні сайти облдержадміністрацій як джерела інформації про діяльність місцевих владних структур.

А найбільш універсальними джерелами інформації є сайти інформаційних агентств, сайти електронних періодичних видань та цілий ряд інших. Інформація на цих сайтах систематизована за рубриками: аналітика, новини в Україні і світі, політика, економіка, новини з регіонів, кримінал, культура тощо. Однак при постійно зростаючих обсягах інформації головною проблемою при підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів став відбір інформації. З причини того, що та сама інформація може бути представлена в різних джерелах, вона може бути неперевіреною, поверхневою, мати кон'юнктурний характер, а відомості, що містяться в ній, можуть бути застарілими. Тому при підготовці огляду аналітики відділу оперативного аналізу враховують характер видання, політичну спрямованість його власників. Тут достовірність інформації визначається шляхом порівняння її в різних джерелах.

Не викликає сумніву те, що зростаюче значення бібліотечних закладів в інформаційному супроводі державних владних інститутів, суспільства в цілому обумовлено тим, що саме в бібліотеках протягом останнього десятиріччя спостерігалось найбільш помітне вдосконалення методів управління інформацією, введення її в активний обіг. Досвід провідних бібліотечних закладів засвідчує їхню важливу роль у забезпеченні відкритості й доступності інформації про діяльність державних владних структур, а значить і до нормативно-правових матеріалів.

Отже, фахівці Служби, аналізуючи інформацію та проводячи паралелі, мають можливість оперативно виводити закономірності й прогнозувати ситуацію як у країні в цілому чи в певному регіоні, так і в окремій галузі чи на підприємстві. Таким чином, БД формується за матеріалами різних аналітичних оглядів, підготовлених співробітниками СІАЗ.

Слід відзначити, що СІАЗ за роки своєї діяльності створив потужний інформаційний архів на електронних носіях, який успішно використовується як банк даних у повсякденній роботі та надає можливість оперативно й ефективно виконувати завдання замовників – виконавчої влади та суспільства.

Організація роботи з поглиблення та вдосконалення конструктивного діалогу між виконавчою владою та суспільством на загальнодержавному рівні, упровадження нових форм взаємодії між ними здійснюється СІАЗ у рамках урядових програм спільно з Управлінням інформаційної політики та зв'язків з громадськістю. З метою надання кваліфікованої юридичної допомоги у вирішенні проблемних питань, що турбують громадян, управлінням організовано надходження матеріалів з відповідями фахівців центральних органів виконавчої влади (міністерств, різних державних профільних комітетів та інших відомств) на запитання громадян правового змісту.

Таким чином, систематичне вивчення інформаційних потреб та пошук нових форм їхнього задоволення відкриває та розширює нові можливості в бібліотечній практиці. Зокрема, сьогодення підказує, що стан забезпечення інформацією правового змісту в розв'язанні життєво важливих питань набуває особливого значення не тільки у сфері правової діяльності, а й у сфері правозастосування. Саме надання цієї інформації бібліотеками можливе за умови спільної роботи з державними владними органами, оскільки вони створюють і забезпечують її достовірність. Залучення бібліотечних закладів до цього процесу зумовлено тим, що бібліотеки тією чи іншою мірою стають учасниками організації функціонування інформаційної системи «Електронний уряд», яка забезпечує інформаційну взаємодію органів влади із суспільством на основі сучасних інформаційних технологій.

Створення і впровадження електронної інформаційної системи «Електронний уряд» дасть змогу значно розширити кількість джерел та обсягів інформації під час прийняття рішень; підвищити достовірність та оперативність інформації, що надходить до органів державного управління та виходить з них; збільшити ефективність взаємодії наявних інформаційних систем; забезпечити розвиток відкритості державних установ для широких кіл громадськості та засад прямої демократії в керуванні державою; дасть змогу захистити державні інтереси щодо зберігання, режиму доступу та поширення інформації органів державної влади; досягти відповідності інформації органів державного управління міжнародним стандартам тощо. Загалом, забезпечити якісно новий рівень керування суспільством можна шляхом налагодження

ефективних зв'язків інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та місцевого самоврядування з сучасними суспільними інформаційними центрами, супроводу їхньої діяльності бібліотечними та іншими інформаційними структурами.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що найважливішими наслідками інформатизації, які визначають успіх у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку, є побудова сучасної системи державного управління, розвиток телекомунікаційного середовища, створення потужних інформаційних ресурсів, розвиток пріоритетних напрямів економіки та соціальної сфери.

З вирішенням цієї проблеми пов'язані й перспективи вдосконалення діяльності СІАЗ (далі – Служба). Вдосконалюючи свої продукти, Служба намагається враховувати специфіку еволюції інформаційних потреб органів державної влади, місцевого самоврядування тощо.

При цьому має бути враховано, що якість управлінських рішень істотно залежить від розуміння ситуації і можливих альтернативних підходів до вирішення численних проблем. Тому в першу чергу можна виділити ряд основних проблем, у вирішенні яких можуть брати участь і бібліотечні установи. До таких проблем можна віднести:

- координацію діяльності гілок влади всіх рівнів;
- розвиток внутрішньополітичної ситуації в Україні та окремих регіонах;
- питання зовнішньої політики, міжнародного співробітництва та участі України в різних міжнародних організаціях;
- економічний розвиток країни;
- соціальні проблеми;
- розвиток науки і техніки.

Ці питання можуть бути об'єктом постійного моніторингу аналітиками СІАЗ. Відповідно, на їх основі створюється власна база даних, розробляються аналітичні матеріали, що містять систематизовану інформацію та практичні рекомендації.

Загалом у процесі підготовки інформаційно-аналітичного продукту необхідно вирішити ряд завдань:

- збір якомога більшої кількості інформації з визначеної проблематики;
- фільтрація суб'єктивних чинників і другорядної інформації;
- прогноз подальшого розвитку ситуації за різних умов;
- розроблення переліку стратегій реалізації рішення, визначення сукупності дій, необхідних для досягнення поставленої мети;
- додатковий збір інформації з історії виникнення проблеми та її розвитку;

– аналіз варіантів вирішення проблеми та їх можлива взаємовиключеність або поєднання.

У сучасних умовах розвитку українського суспільства і при визначенні пріоритетів державної політики інформація про діяльність регіональних органів влади набуває першочергового значення. Різниця ж в інформаційних потребах органів державного та місцевого рівня зумовлена характером завдань, що стоять перед ними.

Сьогодні динаміка соціально-економічного розвитку окремих регіонів впливає й на загальну економічну та політичну ситуацію в Україні. Тому інформація, яка необхідна органам державної влади для виконання своїх функцій, має бути не тільки повною, актуальною і достовірною, а й повинна охоплювати весь спектр проблем, які вирішує той чи інший орган державного урядування, надходити регулярно та в необхідних обсягах.

Таким чином, якщо інформація буде відповідати вимогам якості та достатності, це спростить роботу органів управління при визначенні цілей і розробці планів.

Отже, професійна діяльність таких інформаційних структур є прогресивним й істотним доповненням вже існуючих традиційних форм роботи бібліотек, надає можливість економити сили й час замовнику, пришвидшує обіг інформаційних потоків, відкриває доступ до нових матеріалів. Адже чим швидше й більше якісної інформації впроваджується в усі сфери життя та господарювання, тим вищий науково-технічний, економічний, політичний та соціальний потенціал країни.

Список використаної літератури

1. *Бінько, І. Ф.* Інформаційний простір України: стан та тенденції розвитку [Текст] / І. Ф. Бінько // Бібл. вісн. – 2001. – № 6. – С. 35–38.
2. *Горовий, В., Нечай М.* СІАЗ: обслуговування владних структур [Текст] / В. Горовий, М. Нечай // Бібл. вісн. – 2001. – № 3. – С. 41–47.
3. *Кулицький, С.* Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління [Текст] / С. Кулицький. – К., 2002. – 222 с.
4. *Литвиненко, О. В.* Інформаційний простір як чинник забезпечення національних інтересів України [Текст] / О. В. Литвиненко [та ін.]. – К. : ІМВ КУ ім. Т. Шевченка, 1998.
5. *Марчук, Ю.* Забезпечення регіональних органів управління ситуаційною інформацією : автореф. дис. ... на здобуття наукового ступеня канд. педаг. наук / Ю. Марчук. – К., 2003. – 17 с.
6. *Присяжна, Л.* Наукова складова процесу підготовки інформаційно-аналітичного продукту [Текст] / Л. Присяжна // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Вип. 18. – К., 2007. – С. 130–135.